

Vai *Lursoft* saņem nelikumīgu valsts atbalstu?

Mārtiņš Tarlaps,

Zvērinātu advokātu biroja „*Raidla Lejins & Norcous*” jurists

Administratīvajā tiesā šobrīd noris aktīva tiesvedība lietā par iespējamu nelikumīga valsts atbalsta piešķiršanu SIA *Lursoft* un SIA *Lursoft IT*. Publiski pieejamā informācija par šo tiesvedību liek domāt, ka valsts atbalsta tiesības ne vienmēr tiek pareizi izprastas un efektīvi piemērotas. Tas būtiski sarežģī komersantu iespējas aizstāvēt savas tiesības gadījumā, kad to konkurenti iegūst priekšrocības, pateicoties nelikumīgi piešķirtam valsts atbalstam.

SIA *Firmas.lv* iesniedza pieteikumu administratīvajā rajona tiesā, jo uzskatīja, ka *Lursoft* saņem nelikumīgu valsts atbalstu. Proti, par vienas un tās pašas informācijas (komersantu gada pārskatu) iegūšanu no Uzņēmumu reģistra (UR) *Firmas.lv* maksā valsts nodevu Ministru kabineta noteiktajā apmērā, bet *Lursoft* valsts nodevu nemaksā. *Firmas.lv* uzskata, ka tādējādi tiek pārkāptas tās tiesības uz vienlīdzīgu konkurenci.

Administratīvā rajona tiesa (un arī apgabaltiesa, izskatot *Firmas.lv* blakus sūdzību) sākotnēji atteicās ierosināt tiesvedību šajā lietā. Īpaši radoša bija Administratīvā apgabaltiesa, pasakot, ka likums neuzliek iestādei par pienākumu pret tirgus dalībniekiem izturēties vienlīdzīgi. Par laimi AT Senāta Administratīvo lietu departaments adekvāti novērtēja situāciju, kā rezultātā administratīvā rajona tiesa beidzot ierosināja lietu uz *Firmas.lv* iesniegtā pieteikuma pamata. No medijos ziņotā noprotams, ka *Firmas.lv* pieteikums šobrīd gaida izskatīšanu pēc būtības administratīvajā rajona tiesā.

Meklējot papildus informāciju par *Firmas.lv* un *Lursoft* strīdu, bija interesanti iepazīties ar Tieslietu ministrijas (TM) atzinumu (publicēts *Latvijas Vēstnesī* 13.07.2010.) par Latvijas valsts un *Lursoft* starpā noslēgto līgumu, uz kura pamata *Lursoft* saņem atlaides informācijas iegūšanai no UR. Viena tirgus dalībnieka atbrīvošana no valsts nodevas samaksas ir valsts atbalsta piešķiršana attiecīgajam komersantam. Taču šāds atbalsts var tikt atzīts par likumīgu, ja šis komersants sniedz pakalpojumu ar vispārēju ekonomisko nozīmi (*services of general economic interest*). Tieši uz šo izņēmumu savā atzinumā atsaukusies TM, lai attaisnotu valsts atbalsta piešķiršanu *Lursoft*. Taču šāds TM viedoklis šķiet virspusējs un neatbilstošs ES tiesībām.

TM atzinumā vērtējusi situācijas atbilstību tā saucamajiem *Altmark* kritērijiem. *Altmark* kritēriji jāpiemēro ikreiz, kad jānoskaidro, vai valsts atbalsts komersantam, kurš sniedz pakalpojumus ar vispārēju ekonomisku nozīmi, piešķirts likumīgi. Taču pirms *Altmark* kritēriju piemērošanas TM bija jānoskaidro, vai *Lursoft* patiešām sniedz šādus pakalpojumus. Šķiet, ka šo posmu TM savā atzinumā ir izlaidusi. Tas liek apšaubīt TM atzinuma secinājumu pamatotību.

ES tiesību izpratnē pakalpojumus ar vispārēju ekonomisku nozīmi raksturo divas būtiskas pazīmes. Pirmkārt, dalībvalsts ieskatā šie pakalpojumi ir sabiedrībai īpaši nozīmīgi. Otrkārt, pastāv tirgus fiasko (market failure) pazīme – neviens komersants nevēlas sniegt attiecīgos pakalpojumus, jo tas nav rentabli. Ja valsts konstatē tirgus fiasko, tai ir tiesības (un pat pienākums) iejaukties un sniegt nepieciešamo atbalstu, lai nodrošinātu, ka sabiedrība saņem šos īpaši nozīmīgos pakalpojumus (kā piemēru var minēt dotācijas starppilsētu pasažieru pārvadājumiem nerentablajos maršrutos – ja valsts nekompensētu pārvadātājiem zaudējumus par pasažieru pārvadāšanu šajos maršrutos, kas ietver arī saprātīgas peļņas garantēšanu, tad iedzīvotājiem pieeja sabiedriskajam transportam būtu liegta).

UR informācijas publiska pieejamība neapšaubāmi ir sabiedrībai būtiska. Taču no TM atzinuma secināms, ka līgums ar Lursoft tika noslēgts, jo «*valsts nebija gatava radīt papildus izdevumus valsts budžetā*». Tātad nav pamata apgalvot, ka *Lursoft* atbrīvota no valsts nodevas samaksas tirgus fiasko dēļ. Tieši pretēji – TM atzinumā pateikts, ka atbrīvojums no valsts nodevas samaksas ir kompensācija par pakalpojumiem, kurus valstij sniedz *Lursoft*.

Valsts atbalsta tiesību kontekstā papildus problēmu rada tas, ka, spriežot no TM atzinuma, minētajai kompensācijai nav tiešas saistības ar *Lursoft* pakalpojumu tirgus vērtību. Piemēram, var būt tā, ka *Lursoft* sniegusi valstij pakalpojumus desmit latu vērtībā, taču uz nesamaksātās valsts nodevas rēķina ietaupījusi simts latus. Radusies starpība deviņdesmit latu apmērā ir valsts atbalsts, par kura likumību, kā jau minēts, ir pamats šaubīties. Protams, ka situācija var būt arī diametrāli pretēja un *Lursoft* uz valsts nodevu rēķina ietaupītais nesegtu sniegto pakalpojumu vērtību, taču nav dzirdēts, ka *Lursoft* slīgtu finansiālās grūtībās.

Iepriekš minētais liecina, *Lursoft* atbrīvojums no valsts nodevas samaksas atbilst nelikumīgi piešķirta valsts atbalsta pazīmēm. Taču *Lursoft* situāciju drošāku padara tas, ka šis atbalsta mehānisms ieviests vēl pirms Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā. Ja vien Eiropas Komisija nav prasījusi šo atbalsta pasākumu pārtraukt – un šķiet, ka tas nav darīts – tad *Lursoft* saņemtais valsts atbalsts uzskatāms par leģitīmu valsts atbalsta tiesību izpratnē.

P.S. *Šī bloga autors nav ne tieši, ne netieši iesaistīts Firmas.lv un Lursoft strīda risināšanā. Bloga mērķis ir sekot diskusiju par valsts atbalsta tiesību jautājumiem, veicinot kvalitatīvu un efektīvu šo tiesību piemērošanu.*